

แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความเป็นพลเมืองดิจิทัล:

สาระจากการสัมมนาวิชาการ Thailand Literacy 2025

สุภาณี เลิศจิระประเสริฐ¹

กนกวรรณ บัวงาม²

ดาวรัตน์ แท่นรัตน์³

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ⁴

บทคัดย่อ

สาระจากการสัมมนาวิชาการ Thailand Literacy 2025 การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกลไกหนึ่งของการดำรงชีวิตความเป็นมนุษย์ในทุกกลุ่มวัย อยู่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดจนลึบจากไป ทักษะที่สำคัญในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คือ ทักษะการอ่าน ทั้งการอ่านจากตัวเล่มและอ่านทางออนไลน์ โดยเฉพาะการอ่านออนไลน์ ต้องเรียนรู้เทคนิคการอ่านอย่างไรให้ได้เนื้อหาสาระของเรื่อง อ่านอย่างรู้เท่าทันและไม่ตกเป็นเครื่องชกของใคร ๆ ของเทคโนโลยี การรู้หนังสือ ไม่เพียงแต่รู้การเรียนรู้ การอ่านแต่ต้องรู้ทักษะการเอาตัวรอดในสังคม ความรู้ทางด้านเทคโนโลยี ความรู้ทางการเงิน ความเป็นพลเมืองดิจิทัล แนวคิดแนวปฏิบัติที่ให้พลเมืองได้เรียนรู้และมีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด มีการบริหารจัดการ กำกับตนเองได้ รวมถึงรู้เท่าทันและสามารถปกป้องตนเองจากความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสังคมและเห็นอกเห็นใจผู้อื่นด้วย

คำสำคัญ : การเรียนรู้ตลอดชีวิต การอ่าน พลเมืองดิจิทัล

¹ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่าย ฝ่ายพัฒนาพื้นที่และงานบริการ สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ อีเมล: supanee@ndmi.or.th

² บรรณารักษ์ หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีเมล kbuagam@tu.ac.th

³ หัวหน้าแผนกหอจดหมายเหตุ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต อีเมล: dowrat.v@rsu.ac.th

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง อีเมล:

preedee.p@rumail.ru.ac.th

Guidelines for promoting lifelong learning and digital citizenship: Insights from Thailand Literacy Seminar 2025

Supanee Lertjiraprasert¹

Kanokwan Buangam²

Dowrat Tanrat³

Preedee Pluemsamrungsit⁴

Abstract

According to Thailand Literacy Seminar 2025, Lifelong learning is a fundamental mechanism of human existence across all age groups, inherent from birth until the end of life. In today's ever-changing world, a crucial skill is reading, encompassing both printed materials and online content. Particularly for online reading, it is essential to learn techniques to effectively comprehend core content, read critically, and avoid being unduly influenced or manipulated by technological means. Literacy extends beyond merely the ability to learn and read; it also encompasses essential life skills for navigating society, technological literacy, financial literacy, and digital citizenship. Digital citizenship involves the concepts and practices that empower citizens to learn and utilize digital technologies judiciously. This includes skills in self-management and self-regulation, an awareness of and the ability to protect oneself from the various risks associated with digital technology use, respect for one's own and others' rights, as well as demonstrating social responsibility and empathy towards others.

Keywords: Lifelong Learning, Reading, Digital Citizenship

---

¹ Assistant Director, Space & Service Department, National Discovery Museum Institute E-mail: supanee@ndmi.or.th

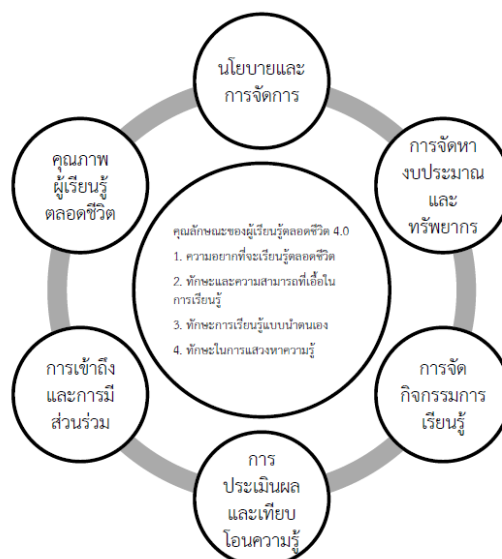
² Librarian, Thammasat University Library E-mail: kbuagam@tu.ac.th

³ Head of University Archives Department Rangsit University Library E-mail: dowrat.v@rsu.ac.th

⁴ Assistant Professor, Department of Library Science, Ramkhamhaeng University E-mail: preedee.p@rumail.ru.ac.th

บทนำ

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย เป้าหมายสำคัญของการศึกษาคือ การพัฒนาคนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่เปลี่ยนแปลงสังคมตามแนวทางของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีกระบวนการที่หลากหลายที่ส่งผลให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่เหมาะสมกับทั้งบุคคลและสังคม (Saengpraew & Prompes, 2024, p.3; Chonpracha, 2019, p.162) การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายทั้งในระดับบุคคล สังคม และประเทศ ตั้งแต่การกำหนดนโยบายเพื่อการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชน การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งตัวบุคคล ทำให้สามารถพัฒนาตนทั้งด้านทักษะและการเตรียมพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างที่หลากหลายในสังคม กระบวนการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยองค์ประกอบสองส่วน คือ ผู้จัดการศึกษาและผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต สถาบันการศึกษาจึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน คุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) มีความอยากที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) มีทักษะและความสามารถที่เอื้อในการเรียนรู้ 3) มีทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง และ 4) มีทักษะในการแสวงหาความรู้ แนวทางการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวทางที่ควรส่งเสริมได้แก่ นโยบายและการจัดการ การจัดหางบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลและเทียบโอนความรู้ การเข้าถึงและการมีส่วนร่วม คุณภาพผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้บุคคลมีความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังภาพที่ 1 (Gerdruang, 2022, pp.180-181)

ภาพที่ 1 โมเดลการจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0

ที่มา : Gerduang, 2022, p.181

ความเป็นพลเมืองดิจิทัล หมายถึง พลเมืองที่ใช้งานสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีความเข้าใจบรรทัดฐานของการปฏิบัติตนให้เหมาะสม รวมถึงมีความสามารถในการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย มีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบ ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล ได้แก่ 1) ทักษะการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ 3) ทักษะการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ 4) ทักษะการรักษาข้อมูลส่วนตัว 5) ทักษะการบริหารจัดการเวลาในโลกออนไลน์ 6) ทักษะการบริหารจัดการข้อมูล/ร่องรอยทางดิจิทัล 7) ทักษะการรับมือกับการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ และ 8) ทักษะการใช้สื่อออนไลน์อย่างมีน้ำใจและมีมารยาท จากการศึกษาของรัชช วิกิตภูมิประเทศ เรื่อง ทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัลในภาพรวมที่ระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะที่อยู่ในระดับสูงมี 5 ด้าน ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ ทักษะการบริหารจัดการข้อมูล/ร่องรอยทางดิจิทัล ทักษะการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง และทักษะการใช้สื่อออนไลน์อย่างมีน้ำใจและมีมารยาท (Viphatphumiprathes, 2023, pp.45-47) ความเป็นพลเมืองดิจิทัลจึงเป็นประเด็นสำคัญสำหรับผู้เรียนที่ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนกลายเป็นพลเมืองของสังคมที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัลและดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัย มีความสุข และประสบความสำเร็จในชีวิต

การอ่านและการอ่านตลอดชีวิต

ภาพที่ 2 วิทยากรและผู้จัดงาน Thailand Literacy Seminar 2025

วารสารการอ่าน สมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย

ปีที่ 29 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568)

INTERNATIONAL LITERACY ASSOCIATION

Thailand Literacy Association (TLiA)
an affiliate of the International Literacy Association

School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Bangkok Metropolitan Library Network and Chula Office of Academic Resources, Chulalongkorn University

Thailand Literacy Seminar 2025
Literacy for Lifelong Learning and Digital Citizenship
ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความเป็นพลเมืองดิจิทัล
MAY 16, 2025

Assoc. Prof. Dr. Katina Zammit
Board of Director 2024-2027, International Literacy Association (ILA)
President, Australian Literacy Educators' Association (ALERA)
School of Education, Western Sydney University, Australia

Prof. Dr. Rosalyn G. Mirasol
Former President of the Reading Association of the Philippines (RAP)
Faculty of Arts and Letters Research Associate, Research Center
for Education and Social Science University of Santo Tomas, Manila

Assoc. Prof. Dr. Amorn Petsom
Director of Chula Office of Academic Resources,
Chulalongkorn University Library

Thailand Extensive Reading Association (TERA)

Dr. Narudol Semchuchat
Faculty of Education,
Kasart University

Prof. Dr. Wuthiphong Laksanadee
Chulalongkorn University Language Institute

Rajam Chutipap Kongsombut
Registrar Maha Sarakham University

พศ. ดร.ดวงแก้ว บินฟูร์กัณย
มหาวิทยาลัยอิสลาม บากัวบังายูเลียห์มัสลาม

นายโสภณ สุดเอียด
ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร

อาจารย์ ดร.สรณ ดิลกสมา
คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

HIGHLIGHTS !

- > Multimodality, Hypertext and Digital Literacy: Navigating Understanding in Electronic Spaces
- > Empowering Futures: Building a Strong Foundation through Literacy, Lifelong Learning, and Digital Citizenship
- > Best Practices: Literacy for Lifelong Learning and Digital Citizenship
- > Extensive Reading in Digital Age: A New Path to Lifelong Learning?

วันศุกร์ที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2568 ห้องแอมบาสเดอร์ ชั้น 1 หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร
Friday, May 16, 2025 Bangkok Art and Culture Centre, Floor 1

ภาพที่ 3 โปสเตอร์ของงาน Thailand Literacy Seminar 2025

การสัมมนาวิชาการด้านการอ่าน Thailand Literacy Seminar 2025 หัวข้อทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Literacy for Lifelong Learning and Digital Citizenship) จัดขึ้นโดยสมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย Thailand Literacy Association โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กรุงเทพมหานคร สำนักวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสมาคมการอ่านอย่างกว้างขวางแห่งประเทศไทย จัดขึ้นในวันที่ 16 พฤษภาคม 2568 ณ ห้องประชุมอเนกประสงค์ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร เริ่มการบรรยายโดย Keynote Speaker รองศาสตราจารย์ ดร.แคทีน่า ชัมมิต จากมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ซิดนีย์ ออสเตรเลีย (Thailand Literacy Association (TLiA), 2025)

หัวข้อที่ 1 Multimodality hypertext, and digital literacy : Navigating understanding in electronic spaces ผู้บรรยายศึกษาความเข้าใจในการอ่านออนไลน์ของนักเรียนไทย ความสำคัญของการอ่าน กรอบแนวคิด แนวคิดเชิงทฤษฎี เริ่มต้นจากการสำรวจสถิติของการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต 97.47% มีการใช้งานในโรงเรียน คอมพิวเตอร์ 1 เครื่องต่อนักเรียน 17 คน การใช้งานทางโทรศัพท์เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ง่ายกว่า แต่

ก็ทำให้รับรู้ข่าวสารด้านดีและไม่ดีง่ายเช่นกัน เนื่องจากมีข้อมูลจำนวนมาก การพัฒนาทักษะการอ่านจึงเป็นเรื่องสำคัญ ยิ่งในยุคที่ AI มีบทบาทมาก การแก้ปัญหา รู้จักวางแผน ในผู้อ่านจึงเป็นสิ่งจำเป็นต้องรู้ ทักษะที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะการค้นหา การหาคำนำทาง ใช้เมนูค้นหา ใช้ฟังก์ชันต่างๆ ให้เป็น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล การมองเห็นอคติในสิ่งที่อ่าน การแยกแยะความคิดในเนื้อหา

กรอบแนวคิด --- ความรู้ใหม่ การรู้จักหนังสือหลากหลายรูปแบบ ความคิดในเชิงวิเคราะห์

ทักษะสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต --- การใช้ภาพ ตัวอักษร จัดระเบียบข้อมูล การตัดสินใจที่สำคัญเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องของเนื้อหาที่ยาก การเป็นนักเขียนเองในการอ่านเรื่องที่อ่าน (คิดและทำความเข้าใจแบบนักเขียนบทนั้น) ประเมินลิงก์ต่างๆ บนเว็บไซต์ที่อ่าน มีวินัยและควบคุมตนเอง เป็นนักอ่านประเภทกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง ตั้งเกต (Hyper reader) ให้สังเกตว่าใครเป็นคนทำเว็บไซต์นั้น เว็บไซต์นั้นมีการอัปเดตล่าสุดเมื่อใด

เทคนิคเพิ่มเติมขณะที่ย่ออ่าน --- การอ่านอย่างมีนัยสำคัญ การหาความหมายของบท/เรื่องที่อ่าน อย่างมีความเป็นกลาง การอ่านแบบมีไกด์ออนไลน์ รู้จักตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน (ไม่ได้ให้สิ่งที่อ่านมาชี้นำ) เช่น งานเขียนนี้ เขียนเพื่ออะไร ใครเขียน ผู้เขียนมีสถานะอะไร แหล่งที่มาที่น่าเชื่อถือหรือไม่ เว็บไซต์มีข้อมูลที่ตอบคำถามข้างต้นได้ไหม

ภาพที่ 4 หัวข้อเรื่อง Multimodality hypertext, and digital literacy : Navigating understanding in electronic spaces

วารสารการอ่าน สมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย
ปีที่ 29 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568)

ภาพที่ 5 รองศาสตราจารย์ ดร.แคทีน่า ชัมมิต

หัวข้อที่ 2 Empowering Futures: Building a Strong Foundation through Literacy, Lifelong Learning, and Digital Citizenship โดย ศาสตราจารย์ ดร.โรชาลิน จี มิราโซล อดีตนายกสมาคมการอ่านฟิลิปปินส์ (The Reading Association of the Philippines-RAP) กล่าวถึง แผนการอ่านที่เป็นแคมเปญของฟิลิปปินส์ ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2030 ในทุกกลุ่มอายุ ทุกระดับการศึกษา ส่งเสริมการเป็นพลเมืองดิจิทัลของประเทศ ข้อควรระวังเรื่อง การมีมารยาทสังคมทางการใช้งานสื่อสารดิจิทัล (Digital etiquette) การระรานทางไซเบอร์ หรือการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ (Cyber Bullying) และร่องรอยดิจิทัลที่เกิดจากการใช้งานอินเทอร์เน็ตและ อุปกรณ์ดิจิทัลต่างๆ อย่างระมัดระวัง (Digital footprint) และการรู้หนังสือตั้งแต่ 1,000 วันแรกของชีวิต เป็น สิ่งสำคัญมากสำหรับเด็ก ๆ

ภาพที่ 6-7 ศาสตราจารย์ ดร.รชิติน มิราโซล

แนวปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

หัวข้อที่ 3 Best Practice Literacy for Lifelong Learning and Digital Citizenship โดยรองศาสตราจารย์ ดร.อมร เพชรสม ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้พูดถึงภาพรวมของเทคโนโลยีดิจิทัลที่ขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ การศึกษาการเรียนรู้ดิจิทัลตลอดชีวิต และการมีบทบาทของ AI ต่อ Digital Literacy ในปัจจุบัน เล่าถึงกรณีศึกษาของสำนักวิทยบริการที่มีบทบาทต่อการส่งเสริมความรู้ การอ่านของนิสิตในมหาวิทยาลัย ที่ปัจจุบันหันมาเน้นการสนับสนุนการใช้ AI ในการศึกษามากขึ้น AI เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตการเรียนรู้ การทำงานของคนเราตลอดทั้งวัน สิ่งสำคัญจำเป็นต่อความรู้ในการดำรงชีพ (Essential Literacies) คือ 1) Information Literacy 2) Digital Literacy ทั้งสองเรื่องนี้ ห้องสมุดจะเป็นหน่วยที่มีบทบาทสนับสนุนมากที่สุด และ 3) Media Literacy 4) Financial Literacy 5) Linguistic Literacy 6) Health Literacy

ภาพที่ 8 รองศาสตราจารย์ ดร.อมร เพชรสม

หัวข้อที่ 4 **Thailand Extensive Reading Association (TERA)** โดยสมาคมการอ่านอย่างกว้างขวางแห่งประเทศไทย ตั้งขึ้นในประเทศไทยปี 2012 เป็นงานบรรยายเกี่ยวกับ หนังสืออ่านนอกเวลา (**Extensive Reading**) ผู้บรรยายคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพงศ์ เล่าเรียนดี จากสถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และอาจารย์ชุดิภา คงสมบัติ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (ส่วนดร.นฤดล เสมอชาติ-- ไม่ได้มา เนื่องจากลาไปศึกษาต่อต่างประเทศ) ผู้บรรยายทั้งคู่เล่าถึงกิจกรรมที่เป็นการอ่านหนังสือนอกเวลา ภาษาอังกฤษในชั้นเรียน ที่มีเกม Reading Marathon โดยวัดความเร็วในการอ่านกับความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้มีเว็บไซต์ที่เราสามารถเข้าไปทดสอบการอ่านหนังสือนอกเวลาทางออนไลน์ ซึ่งที่ผ่านมา ช่วงสถานการณ์โควิด-19 การใช้งานส่วนนี้เป็นที่นิยมมาก Online Extensive Reading (ER) ตอบโจทย์การเรียน แก้ปัญหาเรื่องหนังสือเล่มมีไม่พออ่าน ปัจจุบันโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการใช้วิธีการเรียนเช่นนี้ และที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 4 ปีที่ผ่านมา มีนิสิตมากกว่า 5,000 คนที่เรียนด้วยวิธีดังกล่าว ส่วนเว็บไซต์ xreading.com, English-e-reader.net จะเป็นเรื่องบันทึกการอ่าน Reading Log ที่น่าสนใจมาก เป็นสิ่งที่น่าติดตามและ monitor การอ่านของเด็ก ๆ มาก สนับสนุนให้เด็ก ๆ ได้อ่านภาษาอังกฤษ อ่านจบแล้ว ให้สรุปเรื่อง ส่งเสริมให้เด็กอ่านแล้วเขียน คิด เด็ก ๆ จะมีพัฒนาการศึกษารายภาษาอังกฤษที่คืบหน้าขึ้นอยู่กับครูที่ให้งานบันทึกการอ่าน (สมุดบันทึกการอ่าน) มีการศึกษาพบว่า สถิติในต่างประเทศการอ่าน ภาษาอังกฤษของเด็กนักเรียนในประเทศที่พัฒนาแล้ว อ่านภาษาอังกฤษได้ 300 คำต่อนาที ในขณะที่เด็ก

นักเรียนในประเทศไทย อ่านได้ 150 คำต่อนาที ซึ่งการฝึกฝนการอ่านหนังสือนอกเวลาภาษาอังกฤษจะช่วยพัฒนาภาษาอังกฤษของเด็กนักเรียนในประเทศไทยได้มากขึ้น

ภาพที่ 9-10 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วุฒิพงษ์ เล่าเรียนดี และอาจารย์ชฎิภา คงสมบัติ

การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา

การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษามีทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ กรอบความคิดแบบเติบโต การเรียนรู้ด้วยตนเอง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความฉลาดรู้ทางดิจิทัล สำหรับแนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา ประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้

1. นโยบาย

การกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา ควรเริ่มตั้งแต่ต้นนโยบายระดับประเทศไปจนถึงนโยบายขององค์กรที่เกี่ยวข้อง สำหรับนโยบายระดับประเทศคือ พระราชบัญญัติการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. 2566 นโยบายขององค์กรที่เกี่ยวข้อง อาทิ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกหลักสูตรต้องกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้อาจมีการกำหนดงบประมาณสำหรับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษาปัจจุบันและนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้ว

2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน และผู้สนับสนุน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความสำคัญที่สุด คือ ผู้เรียน เพราะผู้เรียนต้องมีความอยากรู้อยากเห็นก่อน จึงจะทำให้ผู้สอนจัดการเรียนรู้ให้

สอดคล้องกับความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน ส่งผลต่อเนื่องไปถึงผู้สนับสนุนนั้นคือบรรณารักษ์ที่จะต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน และผู้บริหารต้องกำหนดเป็นนโยบายให้สอดคล้องกับความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน จึงจะเกิดผลลัพธ์อย่างต่อเนื่องไปในทิศทางเดียวกัน

3. การเรียนการสอน

การเรียนการสอนประกอบด้วยหลักสูตร วิธีสอน สื่อการสอน การประเมินผล และการจัดสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องเป็นการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายวิธี มีสื่อการสอนออนไลน์ที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (Open Educational Resources - OERs)* การเรียนการสอนระบบเปิดสำหรับมหาชน (Massive open online courses - MOOCs)** นอกจากนี้การประเมินผลก็ควรยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนที่มีความหลากหลาย เช่น การบูรณาการวิธีการประเมินผล การประเมินตามสภาพจริง การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการประเมินผล เป็นต้น อย่างไรก็ตามการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลายและการบูรณาการกับหน่วยงานอื่นและชุมชน

4. เทคโนโลยีสารสนเทศ

เทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และแพลตฟอร์มออนไลน์

ตัวอย่างแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น หลักสูตรผู้บริหารระดับสูง “TOP Green Executive Program” โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับกรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม หอการค้าไทยและสภาหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และ UN Global Compact Network Thailand เป็นหลักสูตรสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการขับเคลื่อนองค์กรอย่างยั่งยืนและเตรียมพร้อมสู่อนาคตด้วยวิสัยทัศน์ที่มองไกลกว่าความยั่งยืน เหมาะสำหรับผู้บริหารระดับสูงขององค์กรธุรกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่ รวมถึงผู้บริหารระดับสูงจากหน่วยงานภาครัฐที่สนใจในการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน โดยเน้นการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อ

---

* ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (Open Educational Resources - OERs) คือ เป็นแหล่งทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน และการวิจัยซึ่งได้รับอนุญาตโดยผู้สร้างสรรค์ภายใต้สัญญาอนุญาตแบบเปิด Creative Commons หรืออนุญาตให้ใช้ภายใต้สมบัติสาธารณะ และไม่มีลิขสิทธิ์คุ้มครอง จึงเข้าถึง ใช้ เรียนรู้ใหม่ ปรับปรุง และแบ่งปันได้อย่างเสรี ขึ้นอยู่กับประเภทของการอนุญาต ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดอาจเป็นหลักสูตรออนไลน์ วิดีทัศน์ หรือสไลด์นำเสนอ (National Science and Technology Development Agency – NSTDA, 2019)

** การเรียนการสอนระบบเปิดสำหรับมหาชน (Massive open online courses - MOOCs) เป็นรูปแบบของการนำเสนอบทเรียนในวิชาต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต โดยให้ผู้เรียนลงทะเบียนและเรียนรู้แบบออนไลน์ เนื้อหาที่นำเสนอเหมาะสำหรับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มใหญ่ โดยส่วนใหญ่จะไม่มีค่าใช้จ่ายในการเรียนแต่ละหลักสูตร (Precharattana, 2018)

สิ่งแวดล้อมและสังคม และยังเป็นการเปิดโอกาสในการสร้างเครือข่ายกับผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านนี้อีกด้วย (Chulalongkorn University, 2024)

5. เครือข่ายความร่วมมือ

เครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้หรือศูนย์การเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรเอกชนและชุมชน (ปราชญ์ชาวบ้าน) และการสร้างเครือข่ายแบบออนไลน์

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับหน่วยงานภายนอกมักพบในรูปแบบการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม (Service Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะนำความรู้ไปใช้จริงในชุมชนหรือสังคม ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้และประสบการณ์จริงมากขึ้น การบริการสังคมมีหลายรูปแบบ เช่น การฝึกประสบการณ์ทางวิชาชีพ การเป็นอาสาสมัครหรือจิตอาสา เป็นต้น (Asvapoositkul, 2019, pp. 99-102)

6. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยการอ่านและมีทักษะการค้นคว้าในขณะที่กำลังศึกษาในสถาบันศึกษาจนกระทั่งปลูกฝังนักศึกษาให้กลายเป็นบุคคลที่มีนิสัยรักการอ่านและรักการค้นคว้าอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในขณะนี้นักศึกษากำลังศึกษาในสถาบันศึกษาอาจอยู่ในรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและกิจกรรมส่งเสริมการรู้สารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยซึ่งส่วนใหญ่จะมีกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำ ในขณะที่กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาไปแล้วอาจเลือกเฉพาะประเด็นที่สนใจซึ่งอาจจำเป็นต่อการนำไปปรับใช้ในการทำงานหรือในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นการเพิ่มหรือการพัฒนาทักษะให้ดียิ่งขึ้น (Upskill) เป็นการเปลี่ยนหรือการสร้างทักษะใหม่ (Reskill) ให้ยังคงสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในอนาคต

ภาพที่ 11 การระดมสมองของกลุ่มที่ 1

แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

สำนักห้องสมุดและการเรียนรู้กรุงเทพมหานครมีแหล่งเรียนรู้สำหรับประชาชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. หอสมุดเมืองกรุงเทพมหานคร

หอสมุดเมืองกรุงเทพมหานคร (Bangkok City Library) หอสมุดประชาชนที่เป็นต้นแบบของหอสมุดประชาชนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เกิดจากนโยบายเมืองหลวงหนังสือโลกเมื่อ พ.ศ. 2556 (World Book Capital 2013)

2. การพัฒนาบ้านหนังสือ

บ้านหนังสือ (Book house) เป็นห้องสมุดประเภทหนึ่งสังกัดกับกรุงเทพมหานคร เป็นห้องสมุดที่สร้างในชุมชนที่มีผู้อาศัยอยู่จำนวนหนึ่งหรือพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งไม่มีห้องสมุดขนาดใหญ่ของกรุงเทพตั้งอยู่ กรุงเทพมหานครจึงพัฒนาเป็นบ้านหนังสือเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมด้านการอ่าน เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงหนังสือมากขึ้น โดยให้สำนักงานเขตแต่ละแห่งในกรุงเทพมหานครเป็นผู้รับผิดชอบ โดย บ้านหนังสือมีลักษณะเป็นตู้คอนเทนเนอร์ขนส่งสินค้า ขนาด 3x6 เมตร จำนวน 2 ตู้ มาประกอบ และตกแต่งภายในลักษณะคล้ายบ้านที่โปร่งสบาย นำมาเรียงต่อกันและนำหนังสือที่น่าสนใจมาให้บริการ ปัจจุบันยังคงมีบ้านหนังสือที่ให้บริการ จำนวน 135 แห่ง

3. ห้องสมุดออนไลน์ (E-library)

ห้องสมุดออนไลน์ (E-library) เป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ที่อำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้เข้าถึงหนังสือได้ทุกที่และทุกเวลา โดยใช้ชื่อว่า BKK x Hibrary เป็นระบบห้องสมุดออนไลน์ที่มีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้บริการ ไม่ว่าประชาชนจะอาศัยอยู่ในเขตใดของกรุงเทพมหานครก็อ่านหนังสือนี้ได้ตลอด

4. พื้นที่เรียนรู้และการทำงานร่วมกัน

พื้นที่เรียนรู้และการทำงานร่วมกัน (Co-Working Space) เป็นพื้นที่ที่ส่งเสริมการอ่าน การค้นคว้า การเรียนรู้ และการทำงานร่วมกันของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันมีพื้นที่เรียนรู้และการทำงานร่วมกัน จำนวน 30 แห่ง

ภาพที่ 12 การระดมสมองของกลุ่มที่ 2

แนวทางการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลเป็นการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัลอย่างปลอดภัย มีความรับผิดชอบ และสร้างสรรค์ ทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัลครอบคลุมถึงความรู้ด้านเทคโนโลยี ความเข้าใจพื้นฐานการทำงานของเทคโนโลยีดิจิทัล อุปกรณ์และซอฟต์แวร์ การค้นหาข้อมูลบนโลกออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์และการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล การสื่อสารบนโลกออนไลน์อย่างเหมาะสม รู้จักมารยาททางสังคมออนไลน์ การปกป้องตนเองจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ เช่น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ฟิชชิง มัลแวร์ เป็นต้น การใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ เคารพผู้อื่น เข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะพลเมืองดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุคคลทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเยาวชน และผู้สูงอายุ เพราะเป็นช่วงวัยที่กำลังเรียนรู้และปรับตัวกับเทคโนโลยีชีวิตประจำวันในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับสื่อดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสาร การทำงาน การศึกษา และการบันเทิง การส่งเสริมทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัลแก่ทุกคนจะช่วยให้ใช้ชีวิตในโลกออนไลน์อย่างปลอดภัย มีความรับผิดชอบ และพลเมืองที่มีคุณภาพ (Ronglong, 2024) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลมีทักษะที่สำคัญ 8 ประการ ดังนี้ (ThaiHealth Official, 2019)

1. ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity) เป็นความสามารถในการสร้างและจัดการภาพลักษณ์ของตนเองในสื่อสังคมในเชิงบวกซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานความจริง รับผิดชอบในการกระทำ ไม่กระทำการผิดกฎหมายละเมิดจริยธรรม

2. ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management) เป็นความสามารถในการบริหารเวลาและการควบคุมตนเองในโลกออนไลน์กับในชีวิตจริงได้อย่างสมดุล

3. ทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่มีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking) เป็นความสามารถในการวิเคราะห์แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ต้องการกับข้อมูลที่ผิด ข้อมูลที่มีเนื้อหาดีและข้อมูลที่เข้าข่ายอันตราย ข้อมูลติดต่อทางออนไลน์ที่น่าเชื่อถือสงสัยและน่าเชื่อถือได้

4. ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ(Screen Time Management) เป็นความสามารถในการบริหารเวลาในการใช้อุปกรณ์ยุคดิจิทัล รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างโลกออนไลน์ และโลกภายนอก

5. ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management) เป็นความสามารถในการรับรู้และการรับมือจากการคุกคามข่มขู่บนโลกออนไลน์ได้อย่างชาญฉลาด

6. ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูล ที่ ผู้ใช้งานมีการทิ้งไว้บนโลกออนไลน์ (Digital Footprints) เป็นความสามารถในการเข้าใจธรรมชาติของการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัล ว่าจะหลงเหลือร่องรอยข้อมูลทิ้งไว้เสมอ รวมไปถึงเข้าใจแพลตฟอร์ม ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อการดูแลสิ่งเหล่านี้อย่างมีความรับผิดชอบ

7. ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management) เป็นความสามารถในการป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็ง และการป้องกันการโจรกรรมข้อมูลหรือการ โจมตีทางออนไลน์ได้

8. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) เป็นความสามารถในการเห็นอกเห็นใจ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นบนโลกออนไลน์

ภาพที่ 13 การระดมสมองของกลุ่มที่ 3

สรุป

การเรียนรู้ตลอดชีวิตประกอบไปด้วยทักษะของการเรียนรู้ที่สามารถปรับแต่งให้เข้ากับผู้เรียน ซึ่งอยู่ในทุกกลุ่มวัย อาชีพ ผู้เรียนต้องมีความอยากที่จะเรียน ค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง ในขณะที่ผู้สอนหรือผู้ที่มีบทบาทสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ คือ บรรณารักษ์ ต้องเรียนรู้ปรับแต่งไปตามกลไกที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยมีเทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อน เทคโนโลยีดิจิทัล เทคโนโลยี AI ภาษาศาสตร์อื่นๆ ในขณะเดียวกันผู้เรียนรู้ทุกวัยต้องพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นพลเมืองดิจิทัล ที่จะสามารถเรียนรู้ รู้เท่าทันและรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางโลกได้ เรียนรู้ที่จะมีชีวิตและใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Asvapoositkul, P. (2019). Service learning in the library and Information science curriculum. *Journal of Library and Information Science*, 12(1), 98-111. (In Thai).
- ThaiHealth Official. (2019). Digital Citizenship. Retrieved from <https://www.thaihealth.or.th/?p=227343>
- Chonpracha, S. (2019). Lifelong education. *AL-NUR Journal*, 14(26): 159-175. (In Thai).
- Chulalongkorn University. (2024). *Chulalongkorn University joins hands with the department of climate change and private sector partners to launch the “TOP Green” curriculum, a curriculum for senior executives in sustainability*. Chulalongkorn University. Retrieved from <https://www.chula.ac.th/news/195471/>
- Gerdruang, A. (2022). Lifelong learning management to develop the characteristics of Thai learners in Thailand 4.0 era. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 7(2), 164-185. (In Thai).
- National Science and Technology Development Agency – NSTDA. (2019). *What are open educational resources (OER)?*. NSTDA. Retrieved from https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/oer-meaning/
- Precharattana, M. (2018). MOOC (Massive Open Online Course). *Institute for Innovative Learning*. Retrieved from <https://il.mahidol.ac.th/th/i-learning-clinic/lecturer-and-learning-management-articles/mooc-massive-open-online-course/>
- Ronglong, P. (2024). Digital Citizenship. Think-Digital Blog. Retrieved from <https://blog.think-digital.app/2024/03/12/digital-citizenship/>
- Saengpraew, D. & Prompes, P. (2024). Lifelong learning: An approach to sustainable development

goal in education and the role of higher education institutions. *Electronic Journal of Open and Distance Innovative Learning (e-JODIL)*, 14(1), 1-10. (In Thai).

Thailand Literacy Association (TLiA). (2025). Literacy for Lifelong Learning and Digital Citizenship [Presentation materials]. In *Thailand Literacy Seminar 2025*. Retrieved from <https://tinyurl.com/ys4hts7s>.

Viphatphumiprathes, T. (2023). Digital citizenship skills of undergraduate students. *Journal of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University*, 43(1), 43-53. (In Thai).